

Asia: VN/16951/2020

Lausuntopyyntö keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto

Lausun suunnitelmasta allaolevien alaotsikoiden alle

Mikäli vastasit yhtyäsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse

-

Suunnitelman tavoitteet

1 Suunnitelman tavoitteet - avovastaus

Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry kannattaa keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman tavoitteita. Suunnitelman lähtökohtana on EU:n komission heinäkuussa 2021 julkaisema ehdotus taakanjakoasetukseksi ja sen päästövähennysvelvoite taakanjakosektorille, 50 prosenttia vuonna 2030 vuoteen 2005 verrattuna. Kyse on tässä vaiheessa ehdotuksesta, joten suunnitelmassa olisi hyvä näkyä, miten sitä päivitetään, mikäli lopullinen tavoite ei olekaan ehdotuksen mukainen.

Suunnitelman toisena lähtökohtana on hallitusohjelman tavoite hiilineutraalista Suomesta vuonna 2035. Käytännössä taakanjakosektorin päästökatto määräytyy maankäyttösektorin nettonielun ja päästökaupparektorin päästöjen mukaan. Koska eri sektorien päästökehitys vaikuttaa muiden sektorien päästövähennystarpeeseen, on eri sektorien päästövähennyssuunnitelmia ja -seurantaa tehtävä tiiviissä sektorien välisessä yhteistyössä, jotta kunnianhimoiset tavoitteet saavutetaan.

Liikenne

2a Liikenteeseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

2b Liikenne - avovastaus

YTP kannattaa biokaasun sisällyttämistä jakeluvuotteeseen ja liikennekaasun julkisen latausinfrastruktuurin tuen korottamista. On hyvä, että biokaasun käyttö on huomioitu myös autokannan uudistamisen toimenpiteissä. Kuten suunnitelmassa todetaan, ei biokaasun sisällyttäminen jakeluvuotteeseen sellaisenaan vähennä päästöjä, sillä se korvaisi lähtökohtaisesti nestemäisiä biopolttoaineita, ei fossiilisia polttoaineita. Tämän takia YTP tukee jakeluvuotteen nostamista biokaasun arvioidun käyttömäärän mukaisesti 34 prosenttiin, mikäli vaikutusten arvioinnilla voidaan osoittaa, että se on kustannustehokas päästövähennyskeino. Vaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös tieliikenteen päästökaupan ja energiaverodirektiivin muutokset.

Maatalous

3a Maataloutteen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

3b Maatalous - avovastaus

Maatalouden ravinteiden kierrätys mainitaan suunnitelmassa muiden maatalouden päästöihin vaikuttavien tekijöiden ohessa. YTP tukee tavoitetta luoda edellytykset toimiville orgaanisten lannoitevalmisteiden markkinoille, jotta voidaan varmistaa ravinteiden kierrätys ja tehokas käyttö. Lisäksi tuemme ravinnekiertoon perustuvan biokaasun tuotantotukea.

Maatalouden ravinteet eivät vielä kierrä tehokkaasti. Ravinteiden kierrätys vähentää ilmastopäästöjen lisäksi rehevöittäviä päästöjä sekä parantaa maan kasvukuntoa ja lisää hiilen sidontaa. Ravinteiden kierrätys biokaasutuksen kautta luo päästövähennysmahdollisuuksia muille sektoreille. Kasviravinnemarkkinat ovat kuitenkin edelleen kehittymättömät. Ravinnekiertoa voisi edistää esimerkiksi maatalouden ravinnekiertokorvauksen ja mahdollistavan lainsäädännön avulla: esimerkiksi ympäristö- ja jätelainsäädännön tulee mahdollistaa orgaanisten jätteiden tuotteistaminen lannoitevalmisteiksi ja viherrakentamisratkaisuiksi sujuvasti. Lisäksi lannoitelainsäädännön on mahdollistettava kierrätyslannoitteiden ja -ravinteiden käyttö maanviljelyssä. Esitämme uutena toimenpiteenä ravinnekiertokorvauksen lanseeraamista maatalouden ilmasto- ja ravinnepäästöjen vähentämiseksi. Esitämme, että ravinnekiertokorvaus kohdistettaisiin erityisesti isoille keskitetyille biokaasulaitosinvestoinneille, ja se olisi käytössä vähintään vuoteen 2030 asti.

Rakennusten erillislämmitys

4a Rakennusten erillislämmitykseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

4b Rakennusten erillislämmitys - avovastaus

Esitämme uutena toimenpiteenä, että biokaasu otetaan mukaan biopolttoöljyn jakeluvuotteeseen (teollisuus, työkoneet, lämmitys).

Työkoneet

5a Työkoneisiin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

5b Työkoneet - avovastaus

YTP tukee ohjauskeinoja biokaasun työkonekäytön lisäämiseksi.

Esitämme uutena toimenpiteenä, että biokaasu otetaan mukaan biopolttoöljyn jakeluvuorotteeseen (teollisuus, työkoneet, lämmitys).

Jätehuolto

6a Jätehuoltoon suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

6b Jätehuolto - avovastaus

Suunnitelmassa mainitaan budjettiriihen ilmastokirjausten tavoite vähentää jätteenpolton päästöjä pitkällä aikavälillä kolmanneksella. YTP kannattaa tätä kunnianhimoista tavoitetta. Näkemyksemme mukaan tavoitteen saavuttaminen edellyttää velvoittavia ja vaikuttavia toimia, joilla kierrätyskelpoinen jäte saadaan eroteltua nykyistä tehokkaammin polttoon päätyvästä jätteestä.

Jätteenpolton päästöjen vähentämiseksi ja koko jätehuoltosektorin päästövähennyksien edistämiseksi suunnitelmassa esitetään ainoana toimenpiteenä budjettiriihen ilmastokirjauksissa mainittu jätteenpolton green deal sekä hiilidioksidin talteenoton ja hyödyntämisen (CCS/CCSU) tekniikoiden pilotointi. Suunnitelmassa oletetaan, että sopimuksen toteutuessa se tulee vähentämään jättesektorin sekä jätteenpolton päästöjä, mutta mainitaan kuitenkin, että konkreettisia päästövähennyksiä on vielä haastavaa arvioida. Green dealille ja CCS/CCSU:lle on kaikesta huolimatta arvioitu 0,1 Mt päästövähennykset. Jää epäselväksi, miten tähän arvioon on päädytty.

Jätteenpolton green deal -neuvottelut ovat käynnissä, mutta vasta alkuvaiheessa, eikä konkreettisista päästövähennysoimista ole vielä sovittu. Kuten suunnitelmassa todetaan, on päästövähennyksiä siten haastavaa arvioida. Lisäksi sopimuksen toteutuminen on epävarmaa eikä sen laajuus ole vielä tiedossa. Neuvotteluiden tilanteen huomioiden suunnitelman politiikkatoimet vaikuttavat jätehuoltosektorin osalta riittämättömiltä. Poliitiikkatoimia tulisi suunnitella myös tilanteeseen, ettei green deal valmistu.

Jätehuollon päästöjen vähentäminen tulee liittää jätehuollon muihin tavoitteisiin, keskeisimpänä yhdyskuntajätteen kierrätysasteen nosto jätelaissa säädetylle tavoitetasolle. Kierrätysaste ei käytännössä ole noussut viime vuosina, siis ennen velvoittavien erilliskeräyssäädösten tiukentamista jätelain uudistuksen yhteydessä. Tämä viittaa siihen, että vapaaehtoisilla toimilla voi olla vaikea saada myönteistä kehitystä aikaan. YTP näkee, että lajitteluun kannustavat taloudelliset ohjaukset, kuten syntypaikalla lajittelematta jäävän sekalaisen jätteen vero, voisivat edistää sekä kierrätystavoitteiden että ilmastotavoitteiden saavuttamista. Ehdotammekin uudeksi toimenpiteeksi syntypaikalla lajittelematta jäävän sekalaisen jätteen veron mahdollisuuksien selvittämistä.

Suunnitelmassa todetaan, että jätteenpolttoveron tarve arvioidaan vapaaehtoisesta sopimuksesta saatujen kokemusten jälkeen. YTP:n näkemyksen mukaan veron tarve ja vaikutukset on arvioitava jo siinä vaiheessa, kun mahdollisen green dealin konkreettinen sisältö on tiedossa, jotta veron ja green dealin vaikutuksia voidaan verrata.

Suunnitelmassa todetaan, että jätteenpolton päästöjen vähentämiseksi kolmanneksella tarvittaneen muun muassa CCS-tekniikan laajamittaista käyttöönottoa. Toteamus sisältää oletuksen jätteenpolton laajamittaisesta jatkumisesta. YTP kannattaa kiertotalouden ja jätehierarkian periaatteiden mukaisesti jätteiden kierrättämistä ensisijaisesti materiaalina ja vasta toissijaisesti energiana. Lisäksi, vaikka hiilidioksidin talteenotto- ja hyödyntämisteknologioiden pilotointi on sinällään arvokasta, pilotointiluonteen mukaisesti sen avulla ei voida olettaa saavutettavan budjettiriihen ilmastokirjauksissa tarkoitettuja pysyviä päästövähennyksiä riittävän nopeasti.

Sekalaisen jätteen polttaminen jätteenpolttolaitoksessa on tällä hetkellä EU:n päästökaupan ulkopuolella, toisin kuin muu kasviuonekaasupäästöjä aiheuttava energiantuotanto. Jätteen rinnakkaispolttoa ohjaa päästökauppa. Yhtenä vaihtoehtoisena ohjaukseinona tulisi selvittää jätteenpolton sisällyttäminen kansalliseen päästökauppaan, esimerkiksi siinä yhteydessä, kun päästökaupamekanismia sovelletaan liikenteeseen ja kiinteistöjen lämmitykseen.

Kaatopaikkojen osalta suunnitelmassa mainitaan, että niiden merkitys kasviuonekaasupäästölähteenä pienenee edelleen, eikä uusia toimenpiteitä esitetä. Vaikka kaatopaikoille sijoitetun orgaanisen jätteen määrä on vähentynyt merkittävästi, on kaatopaikoille myönnetty runsaasti poikkeuslupia orgaanisen jätteen kaatopaikkasijoittamisen jatkamiseksi, vaikkei teknisiä esteitä jätteiden hyödyntämiselle ole. YTP:n mielestä poikkeuslupia pitäisi antaa vain erittäin perustelluissa tilanteissa. Ehdotamme uudeksi toimenpiteeksi, että näiden poikkeuslupien määrää tulisi tarkastella ja vähentää säännönmukaisesti.

F-kaasut

7a F-kaasuihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

7b F-kaasut - avovastaus

-

Teollisuus ja muut päästöt

8a Teollisuuteen ja muihin päästöihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

8b Teollisuus ja muut päästöt - avovastaus

YTP tukee ohjaukeinoja biokaasun työkonekäytön lisäämiseksi.

Esitämme uutena toimenpiteenä, että biokaasu otetaan mukaan biopolttoöljyn jakeluvaihtteeseen (teollisuus, työkoneet, lämmitys).

Kuntien ja alueiden ilmastotyö

9a Kunnille ja alueille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

9b Kunnat ja alueet - avovastaus

Kuntasektorilla on suuri vastuu ja vaikutus myös jätehuoltoon ja sen päästöihin. Lisäksi kunnilla on tekemiensä julkisten hankintojen myötä iso rooli uusioraaka-aineiden käytön vauhdittamisessa ja kierrätyksen edistämässä, sekä sitä kautta välillisten päästöjen vähentämässä. Onkin tärkeää, että kunnat huomioivat myös jätehuollon päästöt ilmastotyössään.

Kulutuksen hiilijalanjälki

10a Kulutukseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

10b Kulutus - avovastaus

Digitaalisen tuotepassin käyttöönotossa ja informaation jakamisessa käyttö- ja takuuiästä sekä ilmastovaikutuksista on hyvä huomioida myös tuotteen kierrätettävyyteen liittyvät tiedot ja niiden jakaminen.

Kuluttajien osalta valtion toimenä mainitaan myös, että tuotesuunnittelussa edistetään korjattavuutta ja huollettavuutta sekä tuote palveluna -ratkaisuja. Näiden kannatettavien toimien lisäksi tuotesuunnittelussa on huomioitava myös kierrätettävyyys, jotta tuotteen elinkaaren päässä mahdollistetaan tehokas kierrättäminen.

Julkiset hankinnat

11a Julkisiin hankintoihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

11b Julkiset hankinnat - avovastaus

Suunnitelmassa korostetaan julkisten hankintojen tärkeää roolia kestäväen kehityksen ja ympäristöystävällisten tuotteiden markkinoiden edistämiseksi. Julkisilla hankinnoilla on suuri rooli myös kiertotalousmarkkinoiden vauhdittajana, esimerkiksi uusioraaka-aineiden ja kierrätysmateriaalien käytön kautta. Julkisten organisaatioiden hankinnoilla tuleekin pyrkiä edistämään uusiomateriaalien käyttöä ja kysyntää. Hankintakäytäntöjen ja -kriteerien kehitys uusioraaka-aineiden käyttöä tukeviksi on yksi keino valjastaa julkisten hankintojen potentiaali kiertotalouden edistämiseen. Tavoitteita ja hyviä pilottihankkeita on jo olemassa, mutta konkreettisiin toimenpiteisiin on vielä matkaa. Ehdotamme uudeksi toimenpiteeksi julkisten hankkijoiden green dealia, jossa julkiset toimijat sitoutuisivat uusiomateriaalien käytön edistämiseen. Sopimus/sopimukset voisivat kohdistua merkittävimpiin sektoreihin, esimerkiksi infrastruktuurin rakennushankkeisiin.

Muut poikkisektorit

12a Muille poikkisektoreille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

12b Muut poikkisektorit - avovastaus

Kiertotalous

Kiertotaloutta ja sen mahdollistamia päästövähennyskeinoja listataan poikkisektoraalisten toimien alla omassa luvussaan, mutta keinoille ei ole arvioitu päästövähennysvaikutuksia, vaikka niiden keskeinen asema Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta tunnustetaan. Erillinen katsaus on kuitenkin ohuesti ja ylätasolla toteutettu. Erillisyyden myötä on vaarana, että toimenpiteet jäävät jatkossakin erilleen eivätkä integroidu eri sektorien varsinaisiin politiikkatoimenpiteisiin.

Muovien osalta mainitaan, että muovijätteen polton energiahyödyntämistarkoituksessa välttäminen kiertotaloustoimena voi tarjota merkittäviä päästövähennyksiä, jos poltolle löytyy korvaavia ratkaisuja esimerkiksi uusiutuvista energialähteistä ja kierrätysmuoville uusia materiaalihyödyntämistapoja. Ilmastotoimien vaikutuksia on aina arvioitava kokonaisuutena, ja mainitut ehdot koskevat myös kaikkea muuta polton vähentämistä ja kierrätyksen lisäämistä: materiaalina kierrätettävälle raaka-aineelle on oltava käyttökohteita ja aiemmin polttamalla tuotettu energia on korvattava vähäpäästöisemmällä ratkaisulla. YTP tukeekin kierrätysmateriaalien kysyntää lisääviä ohjauskeinoja, jotta käyttökohteiden löytäminen varmistetaan.

Muovijätteen polton roolia energiajärjestelmässä tarkasteltaessa on huomioitava, että energiajärjestelmä sähköistyy ja polttamalla tuotetun energian määrä vähenee. Lisäksi päästökauppa ohjaa energiajärjestelmän päästöjä varsin tehokkaasti, tosin luonnollisesti vain päästökauppajärjestelmän sisällä. Joka tapauksessa fossiilisista raaka-aineista valmistetun muovin käytölle energianlähteenä löytynee tulevaisuuden energiajärjestelmässä paljon kestävämpiä ja vähäpäästöisempiä vaihtoehtoja.

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

13a Toimenpideohjelman vaikuttavuus

-

13b Toimenpideohjelma - avovastaus

-

13c Mitä lisätoimia ehdotatte tavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi?

Ehdotamme seuraavia lisätoimia tavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi:

- Jätteenpolton päästöjen vähentäminen: jätteenpolton siirto taakanjakosektorilta päästökauppasektorille, ensimmäisessä vaiheessa kansalliseen päästökauppaan - vaihtoehtoisesti jätteenpolttovero
- Syntypaikalla lajittelematta jäävän sekalaisen jätteen veron mahdollisuuksien selvittäminen
- Kierrätysmateriaalien ja -raaka-aineiden käytön edistäminen julkisissa hankinnoissa green dealin avulla (esimerkiksi infrarakennushankkeet)
- Ravinnekierrokorvauksen lanseeraaminen maatalouden ilmasto- ja ravinnepäästöjen vähentämiseksi. Esitämme, että ravinnekierrokorvaus kohdistettaisiin erityisesti isoille keskitetyille biokaasulaitosinvestoinneille, ja se olisi käytössä vähintään vuoteen 2030 asti.
- Biokaasun ottaminen mukaan biopolttoöljyn jakeluvaihtoehtoon (teollisuus, työkoneet, lämmitys).
- Orgaanisen jätteen kaatopaikkasijoittamista koskevien poikkeuslupien määrän vähentäminen

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

14 Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

Suunnitelman taloudellisia vaikutuksia kuvataan melko maltillisiksi, mutta niitä ei sen tarkemmin eritellä. Päästövähennystoimenpiteiden kustannustehokkuuden avoin vertailu mahdollistaisi tehokkaimpien päästövähennyskeinojen valinnan.

Muita huomioita

15 Muita huomioita

-

16 Voiko organisaationi osaltaan edistää ilmastosuunnitelman tavoitteiden saavuttamista?

Kyllä

Jantunen Pirjo
Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry